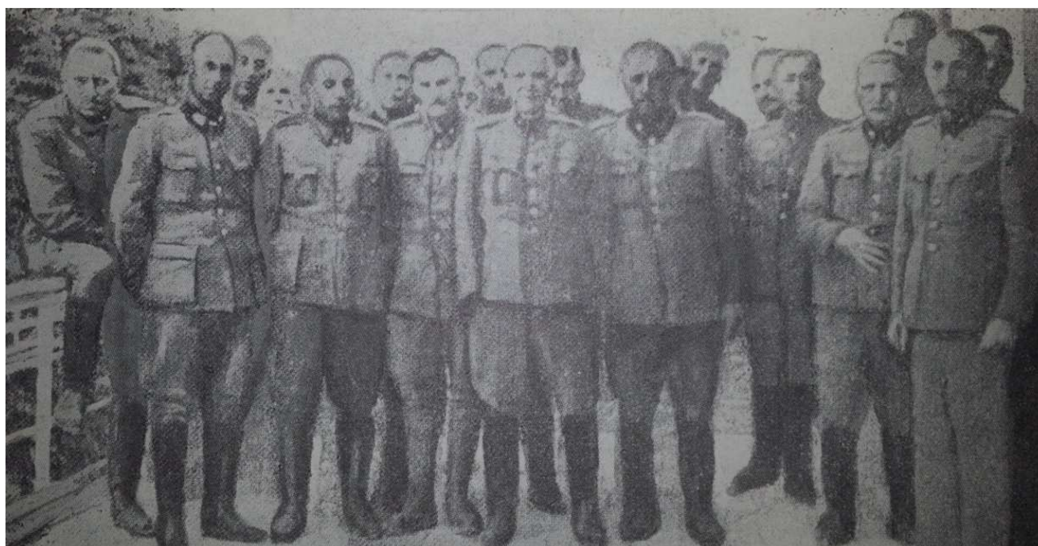
2014-09-24

BOLNO SJEĆANJE NA 35 HRVATSKIH MUČENIKA, VISOKIH ČASNIKA I GENERALA NDH

"Fašisti budućnosti nazivat će se antifašistima!"
Winston Churchill, (1874. - 1965.)

35 hrvatskih mučenika, visokih časnika, generala i pukovnika Hrvatske vojske NDH, koji su nakon Bleiburga, 7. srpnja 1945., iz zagrebačkog zatvora Nova Ves, uz sva usputna ponižavanja i vrijeđanja, otpremljeni vlakom u Beograd, gdje im je upriličeno tzv. suđenje, i gdje je 18 generala osuđeno na smrt, što je, uz teška mučenja (i) izvršeno upravo 24. rujna 1945. Za tjelesne ostatke im se ne zna.

Ostali su osuđeni na tešku robiju, gdje ih je većina umrla ili ubijena.

General-pukovnik Slavko Štancer (u sredini – bez ruke) okružen zarobljenim hrvatskim generalima i najvišim dužnosnicima NDH
(Slika iz knjige M. Baste: "Rat posle rata" /Pavelićevi generali se predaju/, Zagreb, 1963.)

Ti hrvatski časnici - mučenici bijahu:

Artur Gustović, Đuro Grujić, Tomislav Sertić, Ivan Markulj, Ivan Tomašević, Slavko Skoliber, Zvonimir Stimaković, Mirko Gregorić, Bogdan Majetić, Franjo Dolacki, Muhamed Kromić, Antun Nardelli, Julio Fritz, Josip Šolc, Vladimir Metikoš, Rudolf Lukanec, Miroslav Schlacher, Ivan Severović, Romuald Manola, Ivan Kurelac, Dragutin Mesić, Rudolf Setz, Mićo Mičić, Zvonimir Jakšić,

Vladimir Majer, Petar Sabljak, Anđelko Grabić, Ivan Pojić, Nikola Mikec, Zlatko Šintić, Franjo Džal, Antun Schuh, Hinko Hubl, Julio Niderlender, Dragutin Čanić.

Svjedočanstvo: Kako su nas ubijali...

Mjesec svibanj u domovini Hrvata je najljepši mjesec u kojemu sve cvjeta i rađaju se novi životi. Ali na žalost hrvatski narod nikada neće moći zaboraviti najstrašniji svibanj 1945. kada je cijela Hrvatska pretvorena u stratište i poprište pokolja jugokomunističkog, ustvari velikosrpskog, genocida nad Hrvatima. Kao jedna od potvrda tome slijedi i ovaj zapis jednoga od rijetkih preživjelih. Njegovi zapisi ostaju u crnoj kronici hrvatskoga naroda tih zločina nad Hrvatima.

"Dana 7. 7. 1945. svanulo je divno jutro. Kroz rešetke malih prozora "Nove Vesi" u Zagrebu tek se nazirala zora. U sobi tiho disanje hrvatskih uznika. Tek pokoji bi se trznuo u snu vjerojatno sanjajući o svojima kod kuće koji ne znaju što se s njima dogodilo niti gdje se sada nalaze, da li su na životu ili ne. "Diži se, brže, ustajte koljači!", prolama se najednom hodnikom i već se otključavaju teška vrata uzničke sobe. Jedan partizan od kojih petnaestak godina, sa šmajserom ulazi u sobu i nastavi nas buditi najpogrdnijim psovkama i lupanjem kundakom po nogama. Začuđeni što to ima značiti, jer do sada su one koje su odvodili na strijeljanje u grupama prozivali i odvodili uvijek oko ponoći. Dižemo se još sneni i užurbano oblačimo ono malo odjeće što nam je još ostavljeno. Isto nas je začudilo kada je komesar stigao i počeo prozivati:

l. Artur Gustović, 2. Đuro Grujić, 3. Tomislav Sertić, 4. Ivan Markulj, 5. Ivan Tomašević, 6. Slavko Skoliber, 7. Zvonimir Stimaković, 8. Mirko Gregorić, 9. Bogdan Majetić, 10. Franjo Dolacki, 11. Muhamed Kromić, 12. Antun Nardelli, 13. Julio Fritz, 14. Josip Šolc, 15. Vladimir Metikoš, 16. Rudolf Lukanec, 17. Miroslav Schlacher, 18. Ivan Severović, 19. Romuald Manola, 20. Ivan Kurelac, 21. Dragutin Mesić, 22. Rudolf Setz, 23. Mićo Mičić, 24. Zvonimir Jakšić, 25. Vladimir Majer, 26. Petar Sabljak, 27. Anđelko Grabić, 28. Ivan Poić, 29. Nikola Mikec, 30. Zlatko Šintić, 31. Franjo Džal, 32. Antun Schuh, 33. Hinko Hubl, 34. Julio Niderlender, 35. Dragutin Čanić. Ukupno nas 35. Bili smo svi visoki časnici Vojske NDH. Sami generali i pukovnici koji smo se tada nalazili u Novoj Vesi u Zagrebu. Ostali su samo pukovnici Švarc, Gestaldić i Lorin te mlađi časnici.

Nakon proziva podijeliše nam svakome po pola kile kruha i po jedan komadić marmelade. Potom nas odvedoše u dvorište zatvora koje je bilo načičkano s partizanima sa šmajserima i torbicama za kruh, po čemu smo odmah zaključili da se radi o nekom maršu. O maršu u nepoznato, vjerojatno na strijeljanje. Ali zašto po danu i to s kruhom i marmeladom? Pa niti komesarovo mitingovanje nije nam objasnilo cilj našega puta. I da će svatko biti na licu mjesta strijeljan koji se ne bude pokoravao nalozima pratnje.

Iz zgrade smo pošli jedan iza drugoga u jednoredu, na razmaku od dva koraka, a pored svakoga po jedan partizan s lijeva i jedan s desna. Na zagrebačkoj katedrali je upravo otkucavalo četiri sata ujutro. Ulice su bile puste. Naši koraci odzvanjaju uobičajenim ritmom, jedan-dva. Jer smo još uvijek bili vojnici. Ako netko od nas pogleda lijevo ili desno, prolazeći pored kuće kojega znanca, ne bi li ugledao poznato lice i u nadi da ga dotični vidi i javi njegovima da je još živ, odmah dobiva kundakom u rebra, uz najpogrdnije psovke i prijetnje da će ga strijeljati ako samo još jednom pogleda na stranu.

Na Jelačićevu trgu skrećemo prema Zrinjevcu. Sada znamo, idemo prema kolodvoru. Dakle, nekamo ćemo putovati. Ali kuda? Na kolodvoru nas strpaše u jedan vagon za stoku. Zatvoriše vrata i prozore. Uskoro nas priključiše za jedan vlak koji nas odmah nekuda poveze. To je za mnoge bio posljednji rastanak sa Zagrebom. Naš vlak vrlo sporo napreduje. Svaki čas zastajemo. Na kolodvorima se čuje kako se plešu partizanska kola. Drugoga dana pred večer stigosmo u Osijek. Ovdje nas po prvi put puštaju iz vagona da se napijemo vode i ostalo, jer smo bez ičega - kupajući se u znoju ljetne žege. Nakon jednoga sata krećemo dalje. Sada nam ostavljaju prozore otvorene, pa nam je ipak malo udobnije. Ali i to nam se osveti. Skoro na svakoj postaji viču žene i muškarci: "Ustaše vode na sud. Da im oči iskopamo. Mi ćemo im suditi!" To sve bacajući kamenje i blato na naše prozore, tako da smo sakrivali glave rukama.

Tako je išlo sve do slijedećega podneva, kada stigosmo u Zemun, na kolodvor. Sada nam tek posta jasno da nas vode u Beograd na suđenje, da nam sude Srbijanci, u čijoj zemlji kao hrvatski vojnici nismo nikada bili. Kada smo izišli iz vagona, skupila se oko nas masa srbijanskog naroda. Svi mlataraju štapovima i šakama, pljujući po nama hrvatskim časnicima, uz najpogrdnije srbijanske psovke, tražeći da nam oni odmah sude. Slučajno se okrenuh prema našemu vagonu i tada mi posta jasno zbog čega ono po kolodvorima pri prolazu našega vagona. Na vagonu je bilo bojom ispisano "Vodimo ustaške koljače na suđenje!", "Smrt Ustašama!", kao i druge slične parole. I to sve ogromnim slovima. Stražari su očito uživali sa srbijanskom masom koja nas je dočekala na kolodvoru u hrvatskom Zemunu. I jedva su nas uspjeli čuvati od te gomile. I tako krenusmo u koloni po dva put zemunskog mosta. Ispred naše kolone vozi se jedan partizanski oficir koji stalno pojačalom ponavlja: "Narode vodimo ustaše, dođite ih vidjeti!" I zaista narod se skupljao sa svih strana cijelim našim putem do beogradskog kolodvora pa i dalje do našega zatvora. U početku se čuje samo pokoje mrmljanje i povik protiv nas. Što smo se više približavali središtu Beograda to masa postaje sve veća i otrovnija. Pred samim beogradskim kolodvorom dođe do vrhunca napetosti strasti i psovki. Počeše nas zasipati kamenicama od kojih jedna pogodi i stražara. Tek tada komesar naredi stražarima da potjeraju ljude od nas, ali kamenice sipaju po nama kao kiša. Jedan oveći kamen pogodi Julija Niderlendera i pukovnik odmah pade.

Iza smrtnog udarca po Julija stražari uzeše oružje "na gotovs" po naredbi komesara. Po nama kamenje prestade padati, niti više ima smrtnih slučajeva. Tako stigosmo u logor na Banjici. Pukovnik Julio umre pola sata nakon našega dolaska u Banjicu. Jedva smo ga nosili, jer smo bili na izmaku snaga. U logoru na Banjici nas svakoga dana posjećuju neki Srbijanci sa psovkama i najpogrdnijim uvredama, a Srbijanke su još prostije. Nakon nekoliko dana premjestiše nas u Dobrinjčevu ulicu, a potom u Đusinu u sudski zatvor. "Posjete" ne prestaju. Konačno početkom rujna, dođe nas posjetiti i javni tužitelj partizanski pukovnik Crnogorac Malović. I reče nam kako čaršija traži da nam sudi kao što se sudilo i nekakvom četničkom centralnom komitetu Srbijanaca, te da više nismo zarobljenici nego ratni zločinci. To nas naivne malo i ohrabri, jer smo mislili da će nas ipak na sudu suditi čemu do sada nismo bili navikli. Pored toga suđenje četničkom komitetu nije bilo drastično. Samo jedan je bio osuđen na smrt i pomilovan, a koliko nam je poznato nekima su bile izrečene minimalne kazne od šest mjeseci zatvora.

Dana 13. rujna počelo je suđenje sada trideset i četvorici hrvatskih generala i visokih časnika Vojske NDH u Beogradu. I to suđenje je bilo javno. Gradska općina stavila je na raspolaganje svoju veliku dvoranu za suđenje hrvatskim časnicima u Beogradu. Dovode nas u maricama. Masa srbijanskog naroda s obje strane, sve do prvog kata gdje nam sude. Ulaze suci. Na čelu im predsjednik partizanski pukovnik Hrnčević, bivši domobranski sudski časnik. Dodijelili su nam čak i branitelja i sudi se "po zakonu"... Javni tužitelj je Crnogorac pukovnik Malović. On traži za svakoga od nas osim apotekarskog pukovnika Pajića, smrtnu kaznu. Nakon pročitane optužnice koju nismo mogli niti shvatiti, niti razumjeti slijedi ispitivanje pojedinaca. Neki od nas su se počeli pozivati na svjedoke, što se nikome nije dopustilo. Samo je sud dovodio nekakve svoje svjedoke koje nitko od nas nije nikada niti očima vidio. Tako je to išlo punih sedam dana, cijeli tjedan. Još uvijek smo vjerovali da ćemo se ipak moći braniti. Neki se počeše žaliti protiv novinarskih izmišljotina dočim nas pukovnik Hrnčević uvjerava da ćemo to moći reći kasnije u obrani. Na kraju sedmoga dana svi su rekli svoje. Jedino se pukovnik Miletić drži svoje uloge branitelja i na kraju hoće dokazati kako djela navedena u optužnici uglavnom ne postoje niti u dokazima i da se nama zapravo ne bi smjelo niti suditi, jer da smo vojni zarobljenici. Svi ostali branitelji govore kao i javni tužitelj. Jedan poručnik poče riječima kako ga je sram braniti nas hrvatske ustaše, najzloglasnije koljače. Njega pukovnik Hrnčević ne prekida kao pukovnika Miletića, kojemu je zabranio govoriti. Nakon te sudske ceremonije pozvaše prvo generala Gustovića. "Da li se osjeća krivim?" Odlučnim: "Ne!" odgovori ovaj hrvatski general. "Dobro, sjednite!" Više mu ništa ne dozvoli reći general Hrnčević, osim te jedne jedine riječi "Ne". Osamnaest hrvatskih generala osudiše na smrt, dok je najmanja kazna bila tri godine strogog zatvora. One koje osudiše na smrt odmah povezaše lancima i staviše u smrtne okove smrtne ćelije u Đusinoj

ulici. Pri povratku srpska masa u Beogradu nas tuče i pljuje po nama, kao i po svima od rodbine koji su bili došli na suđenje. Sve molbe za pomilovanje su odbijene. Smrtne presude su izvršene 24. rujna. Ostali smo otpremljeni u zatvor Srijemske Mitrovice. Nakon odsluženih godina robovanja ili s pomilovanjima pušteni. U zatvoru su umrli general Dolacki i pukovnik Šintić, dok je u zatvoru ubijen pukovnik Čanić. Odmah poslije izlaska iz zatvora umro je general Lukanec. I zemni ostaci pobijenih hrvatskih generala i visokih časnika leže u Beogradu i Srbiji. Kada će biti vraćeni i dostojno sahranjeni u svojoj zemlji Hrvatskoj!?"

Anonimni sudionik događaja

Poštovatelji ovih hrvatskih časnika - mučenika u svom Proglasu su pozvali sve hrvatske rodoljube i sve Hrvate u Domovini i svijetu da se u svojim molitvama i sv. Misama zadušnicama prisjete,tj. prisjetimo ovih uzor-časnika, Hrvata, beogradskih mučenika

Središnja sv. Misa zadušnica prikazana je, njima u trajni spomen, u Bazilici Srca Isusova, Palmotićeva 31. u stolnom gradu Zagrebu, u srijedu, dne 24. rujna 2014. u 17 sati.

Počivali u miru Božjem izvan voljene Domovine za koju su mučeničkom smrću pali!

Petar VULIĆ